

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din
za inozemstvo 20— .

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Ljubljana, 21. septembra.

Zadnji dogodki na Bolgarskem nam kažejo, v kako kaotičnem stanju se še nahaja naša sosedja. Teror in nasilje sta v Bolgariji trumf. Naši nepodučeni javnosti so opozicijski listi natosili toliko peska v oči, da se je mnogim našim ljudem zdelo stanje v Bolgariji napram razmeram v Jugoslaviji naravnost idealno. Koliko lepših besed je bilo napisanih o »ljudo-vladu« gosp. Stamboliškega, o strogem demokratizmu režima, o sistematičnem delu vlade za ozdravljenje razmer, o modri zunanji politiki bolgarskih državnikov, zlasti o njihovi pripravljenosti živeti z našo državo v bratskih odnosih! Šele odkar so pričele vedno pogostejše prihajati iz Bolgarije vesti o krvavih atentatih in političnih umorih, ki se dogajajo sredi Sofije, so utihnili slavospevi naše opozicije bolgarskemu »vzoru«.

Nedeljska tragedija bolgarskih opozicijskih voditeljev je končno raztrgala skoraj neprozoren zastor, za katerim se odigrava najnovejša zgodovina bolgarskega naroda. Bolgarija se nahaja pod pestjo najhujšega terorističnega partizanskega režima in ministrski predsednik Stamboliški je diktator, ki brezobzirno uporablja svojo moč, da ohrani državo v rokah svoje »kmečke stranke«. Stranka bolgarskih zemljoradnikov je že pred vojno razvijala živahno delavnost. V njej so se vedno bolj uveljavljale radikalne agrarnosocialistične teorije in njena antimitaristična tendenca ji je po katastrofah svetovne vojne privedla ogromne mase obupanega ljudstva. Pod vodstvom brezobzirnega in zelo sposobnega svojega prvaka Stamboliškega, ki je po zlomu postal najpopularnejši mož Bolgarije, ker se je bil l. 1915. uprl kralju Ferdinandu ter javno obodil vstop Bolgarije v vojno, za kar so ga vrgli v ječo, je zemljoradniška stranka v volitvah leta 1920. izvojevala 110 od 229 mandatov. To ni bila večina in Stamboliški bi bil moral iskati političnih zaveznikov. Toda to ni odgovarjalo njegovim računom.

Z uničenjem 15 naprednih in komunističnih mandatov v sobranju so si zemljoradniški ustvarili parlamentarno večino, ki je izročila vso oblast v roke gosp. Stamboliškega. S tem je pričela na Bolgarskem doba najhujšega partizanskega režima. Navzlic radikalno socialističnim in v mnogem oziru boljševiškim teorijam strankinega programa, je ostal bolgarski kmet v dnu svoje duše konservativen. Mrzno proti povzročiteljem nesrečne vojne je prenesel na celo svojo inteligenco, na svoje meščanstvo, pa ravnotako na delavstvo, ki je bilo medtem zašlo v komunističen tabor. Pristranost uprave, splošna korupcija, divjestrastna notranja politična borba, intrige in avanture komitejev tvorijo obilje vladavine Stamboliškega. Opozicija je bila sprva povsem slaba, ker je bila razpršena na celo vrsto strank in skupin, ki so se medsebojno ljuto napadale. Dolgo je znal Stamboliški spretno izrabljati ta položaj z izravnavanjem onih politikov, ki so bili kot »sokrivci vojne politike kralja Ferdinanda omraženi v celotni državi, na le pri bolgarskem selstvu, temveč tudi v širokih vrstah meščanstva. Končno so bili Radosavljev (ki živi kot bežinec v Berlinu), Danev in njihovi tovariši postavljeni pred sodišče. Proces ni bil zaključen.

Vedno hujši terorizem vladajoče stranke, ki je sistematično z nasilnimi sredstvi ubijala vsak pojav odpora proti diktaturi zemljoradniških prvakov, je združil opozicijo v enotno fronto. V boj proti režimu so se zapletli številni ruski begunci in zlasti poveljniki na Bolgarskem se nahajajočih ostankov Wranglove armade. Na strani opozicije so tudi tisoči bivših bolgarskih oficirjev, ki so po razpustu armade ostali na cesti in za katere se vlada ni hotela pobrigati. Kako daleč so šle zveze opozicije z Wranglovci, se ne da dognati. Bolgarska vlada je začetkom meseca septembra »odkrita« veliko zaroto, ki jo je vodil baje sam Wrangel, hoteč se polastiti oblasti ter si v Bolgariji ustvariti oporišče in izhodišče za novo ofenzivo proti Rusiji. Verodostojni poznavalci razmer zatrjujejo, da so »odkritja« uprizorjena le ad usum delphini in da je Stamboliški hotel dobiti v roke le orožje za odločilni udarec proti opoziciji.

V nedeljo so sklicali opozicijski voditelji sestanek zaupnikov iz cele države v Trnovo. Poročali smo, kaj se jim je zgodilo. Ni dvoma, da je bil na pad spretno aranžiran. Imel je popoln

Začasni sporazum v Parizu

SKLICANJE ORIJENTSKE KONFERENCE. — POSVETOVANJA MED NINČIČEM IN POINCAREJEM. — PAŠIČ DOSPEL V PARIZ.

Pariz, 21. septembra. (Izv.) Današnji listi se strinjajo v nazoru, da pomenjajo večerajšnji dogovori med Poincaréjem, lordom Curzonom in grofom Sforzo znatno olajšanje položaja. V glavnem je prodor francosko naziranje, ki se mu je brez pridržka pridružil grof Sforza, za njim pa naposled tudi lord Curzon, ki je pokazal večjo spravljivost, kakor se je moglo pričakovati po vesteh, ki so prihajale iz Londona o stališču angleške vlade. Smatra se, da je kriza premagana in mirna rešitev orijentskega problema zagotovljena.

Glavno točko sporazuma tvori sklicanje orijentske konference, ki se sestane sicer v Italiji, vendar pa ne v Benetkah, kakor je to predlagala italijanska vlada. Kraj konference se šele določi, izbrano pa bo bržčas kako mesto na italijanski Rivieri v bližini francoske meje. Grof Sforza je naposled pristal tudi na to, da se na konferenco poziva Mala antanta, čemur se je Italija doslej odločno protivila.

Po londonskih vesteh izražajo tudi angleški listi svoje zadovoljstvo, da je ohranjen sporazum med Anglijo in Francijo. Poudarjajo pa obenem, da bi mogel Kemal paša položaj nenadoma poostriti, ako bi se pred odločitvijo orijentske konference vrtil v nevtralnem cono in napadel Carigrad.

Beograd, 21. septembra. (Izv.) Sinoči je francoski ministrski predsednik Poincaré dolgo konferiral z našim zunanjim ministrom dr. Ninčičem. Dosežen je bil sporazum v vseh vprašanih. Poincaré je pri tej priliki naglašal zlasti velike

težkoče, ki izhajajo iz vprašanja skupnega nastopa zaveznikov napram Turčiji. Obvestil je tudi dr. Ninčiča, da je sodelovanje Jugoslavije pri reševanju orijentskega vprašanja zagotovljeno.

Po konferenci se je podal dr. Ninčič h kralju Aleksandru, ki ga je sprejel v daljši avdienci. Tekom večerajšnjega dne je sprejel kralj tudi pariškega zastopnika angleške vlade Ahmed Ferid pašo. Avdienca se je vršila pred sestankom Ferid paše z dr. Ninčičem. (O sestanku smo poročali že včeraj. Ured.)

Danes dopoldne je došel v Pariz tudi ministrski predsednik Pašić, ki je bil kmalu po svojem prihodu sprejet od kralja.

AMERIKA SE NE BO VMEŠAVALA.

London, 21. septembra. (Izv.) »Daily Mail« javlja iz Washingtona, da je bil po končani seji ministrskega sveta v beli hiši objavljen komuniké, ki naglašava, da Zedinjene države v nobenem slučaju ne bodo podpirale kake vojaške akcije zaveznikov proti Turčiji.

ANGLEŠKO DELAVSTVO PROTI POLITIKI LLOYD GEORGEA.

London, 21. septembra. (Izv.) Včeraj se je vršilo v Londonu veliko zborovanje delavstva, na katerem je bila sprejeta sledeča resolucija: Turška kriza, ki spravlja Anglijo v novo vojno, je posledica politike Lloyda Georgea, ki predstavlja veliko nevarnost za svetovni mir. Zato naj se čimprej izvrše v Angliji nove parlamentarne volitve, da se nudi narodu priložnost, da napravi konec usodepolni politiki sedanje vlade.

Zbiranje turške armade pred Carigradom

ALARMANTNE VESTI ANGELŠKIH LISTOV. — DEPORTACIJA KRISTIJANOV. — TURKI VZTRAJAJO NA ZAHTEVI PO TRACIJI.

London, 21. septembra. (Izv.) General Murrick je poslal vladi iz Carigrada sledečo brzojavko: »Kemalistična konjenica se je pričela zbirati ob meji nevtralne cone ob azijski obali. Turške sile vedno bolj naraščajo in je pričakovati, da zasedejo vso azijsko obal. Kemal paša je pozval vse ministre svoje vlade iz Angore v Smirno, kjer se bo odločalo o vprašanju: vojna ali mir. Krščanskega prebivalstva v Carigradu se polasča vedno večja nervoznost.«

Vrhovni angleški poveljnik general Harrington objavlja proglas, v katerem naznanja, da se je Anglija odločila z vsemi silami braniti nevtralno cono proti turškim napadom.

»Daily Mail« javlja iz Carigrada: Zastopnik angleške vlade je sporočil generalu Harringtonu prepričanje Kemalove vlade, da bodo zavezniki enako tolerantno postopali s Turki, kakor z Grki, ko so bombardirali turška mesta. Turška armada namerava prekorajiti Dardanele, da napravi konec masakrnemu muslimanov v Traciji. Le vrnitev Tracije bi mogla preprečiti pohod Kemalove armade v Evropo. Sicer pa bodo turške čete razile orojne proti zavezniškim silam v smirno, ako bi bile napadene. Kemal paša je odredil, da se morajo vsi kristjani iz okrajev Smirna in Aidin prepeljati v notranjost Male Azije.

Rim, 21. septembra. (Izv.) »Il Mondo« poroča iz Carigrada, da se pripravila

prevrat proti sultanu. Pet kemalističnih divizij koraka proti Ismidu, tri pa so koncentrirane med Pandermo in Halikasarjem. Angleška oklopnica »Iron Duke« je pristala nasproti Kanaka.

Bolgarska predlaga avtonomijo Trakije.

Sofija, 21. septembra. (Izv.) V tukajšnjih vladnih krogih se bavijo sedaj z novim projektom za rešitev orijentskega vprašanja: z avtonomiziranjem Tracije. Bolgarska vlada bo v tem smislu izvršila potrebne korake pri vsevoljni, ker bi taka izvedba naredila dovolj jamstev za rešitev perečih vprašanj tako v interesu Bolgarske, kakor tudi vse Evrope in bi bilo na ta način vprašanje morskih očin kakor tudi balkansko vprašanje rešeno mirnim potom.

Diplomatične protidredbe Grčije.

Atene, 21. septembra. (Izv.) Grška vlada je sklenila suspendirati parlament in ga sklicati šele, ko bodo določeni pogoji premirja in se prične mirovna pogodba. Bivši ministrski predsednik Zaimis je po naročilu vlade odpotoval v London, da predloži angleški vladi predložne predloge in koncesije, ki jih je Grška pripravljena dati angleški vladi. Istočasno je odposlala grška vlada v Rim, Washington in Pariz posebne odposlance, da ovirajo turške vesti o masakriranju muslimanov v Traciji.

AFERA KRALJEVIČA GJORGJA.

Beograd, 22. septembra. (Izv.) Današnja »Tribuna« piše, da je izdal finančni minister odredbo, naj se apanaža za princa Jurija odslej izplačuje samo v Nišu. Naš dopisnik pa je doznal z verodostojnega vira, da finančni minister še ni izdal take naredbe, da pa se je

ministrski svet posvetoval o tem vprašanju.

SPREMEMBA V PRESBIRUJU.

Beograd, 22. septembra. (Izv.) Danes je odstopil načelnik presbiroja dr. Aleksander Bodi. Na njegovo mesto pride profesor Ivković iz Skoplja. Dr. Bodi se posveti diplomatski službi.

lo primitiven in v sredstvih svoje politike malo izbirčen.

Dogodki, ki se odigravajo na Bolgarskem, so hladni curek na slavospeve naše opozicije, ki sme nemoteno slaviti prave orgije odpora proti vladi in ki se s puhlo frazo in demagoško gesto spravlja velik del našega naroda pod svojo partizansko tiranijo. Pri nas nikdo, niti notorični izdajalec naroda in države, ne nosi svoje glave v torbi in pest državnih moči ne udari niti tam, kjer bi bilo potrebno. Ni v našem interesu, da zavladava v Bolgariji kaos. Kot iskreni Jugoslavozi želimo, da se vrne v Bolgarijo notranji mir, ki ji je dvojno potreben sedaj, ko usodepolni dogodki zunaj njenih mej zahtevajo od nje složenega napora vseh treznih in pametnih patrijotov, da se izogne usodnih pogrešk.

Krvava proslava ujedinjenja na Goriškem

FAŠISTOVSKI TABOR V VIDMU. — ATENTAT NA FAŠISTOVSKI VLAK. — FAŠISTOVSKI POŽIGI V MOŠAH PRI GORICI.

Rim, 21. septembra. (Izv.) Proslava 20. septembra, zgodovinskega dne, ko so Italijani zasedli Rim, napravili s tem konec papeževi cerkveni državi in dosegli ujedinjenje cele Italije, se je izvršila včeraj po vsej državi z velikimi svečanostmi in v popolnem redu. Po vseh večjih mestih so se vršili obhodi, ki so se jih udeležile tudi civilne oblasti in vojaštvo.

Do večjega incidenta je prišlo po taboru fašistov v Vidmu (Udine), ki so mu prisostvovali tudi vse fašistovske organizacije iz Julijske krajine. Skupno je bilo zbranih okoli 40.000 fašistov. Vodja fašistov, poslanec Benito Mussolino, je imel pri tej priliki političen govor, v katerem je naglašal, da Italija toliko časa ne bo ujedinjena, dokler ne bosta ž njo združeni tudi Reka in Dalmacija. Pozivljval je fašiste k železni disciplini in razvijal svojo teorijo, da fašistovsko nasilje ni nemoralno. Svoj govor je zaključil z besedami: »Hočemo vladati Italiji!« Sledeča je slovesna zaprisega vseh navzočih fašistov, nakar se je Mussolini novič oglašil k besedi in izjavil: »Mi nismo samo stranka. Smo tudi armada, ki koraka proti nekemu cilju. Kateri cilj je to?« (Vzkliki: Rim, Split, Dalmacija!) »Rim« je odgovoril Mussolini, »Rim, ki razume vse, kar je bilo in vse, kar še bo.« Nato se je vršil velik obhod po mestu, med katerim so fašisti prepevali svoje bojne pesmi.

Ob 19-55 so se vračali iz Vidma s rednim vlakom civilni udeleženci iz Trsta in Gorice. Ko je prispel vlak, ki je bil nabito poln občinstva, do pokopališča v Mošah (Mossa), je nenadoma eksplodiralo več bomb, ki so razdejale tračnice. Vlakovodja je vlak sicer pravočasno ustavil, vendar pa je lokomotiva s tremi vagoni ekočila s tira in se je potnikov polastila silna panika. Nesreče ni bilo nobene. Ob 22-30 je nato prispel vlak s fašisti, ki so med tem že zvedeli, kaj se je zgodilo s potniškim vlakom. Fašisti so zato v Mošah izstopili in zažgali tamkajšnji »Ljudski dom« in hišo nekega komuniste, ki je zgorela do tal. Pri tej priliki se je streljalo z obeh strani in je bilo več oseb ranjenih. Po izvršeni kazenski ekspediciji so fašisti nadaljevali vožnjo proti Gorici.

Medzavezniška intervencija proti bolgarskim komitašem

INTERVENCIJA IMA OBLIKO ULTIMATA IN SE JE IZVRŠILA NA ZAHTEVO JUGOSLAVIJE.

Beograd, 21. septembra. (Izv.) »Politika« poroča iz Sofije, da je predsednik medzavezniške komisije poslal bolgarski vladi ultimatum, v katerem zahteva imenovanje zaveznikov takojšen razpust takozvanih »bratstev«, ki pod krinko kulturnih dru-

štev predstavljajo revolucionarne komiteje, ki vodijo vpade komitejev v Makedonijo. Ultimatum je bil stavljen na zahtevo Jugoslavije. Med »makedonstvujočimi« je vzbudil ultimatum veliko nevoljo nad Francijo.

Aretacija bolgarskih ministrov

Beograd, 21. septembra. (Izv.) Iz Sofije poročajo: Bolgarska vlada je odredila aretacijo vseh bivših članov bolgarskih kabinetov, ki so poslovali v letih od 1913 do 1918. Bivši bolgarski ministri, kateri so bili aretirani v Trnovem, so bili včeraj prepeljani v Sofijo, kjer so ječe ministrov močno zastražene.

Združenje nemških socialistov

Berlin, 21. septembra. (Izv.) Socialnodemokratski kongres je danes med velikim navdušenjem sklenil soglasno združenje z neodvisno stranko.

Deficit češkega budžeta

Praga, 21. septembra. (Izv.) Ministrski predsednik dr. Beneš se je danes vrnil iz Zeneve v Prago. »Tribuna« poroča, da je njegov prihod v prvi vrsti zvezi z zmanjšanjem deficita v proračunu, posebno proračuna vojnega ministrstva. Deficit znaša 1 in četrt milijarde, dočim se je dr. Beneš pred svojim odhodom v Zenevo zavezal, da primanjkljaj ne bo presegal pol milijarde. Novi kabinet bo imenovan šele začetkom oktobra.

ZITINE PREMOŽENJSKE RAZMERE.

Dunaj, 21. septembra. (Izv.) Iz Budimpešte se poroča, da se je te dni mudil tamkaj španski ministrski predsednik Romanones, ki je prinesel s seboj pismo bivše kraljice Zite za ministrskega predsednika grofa Bethlena s prošnjo, da naj madžarska vlada uredi premoženjske razmere kraljice in njenih otrok.

ODSTOP KARDINALA GASPARIJA?

Rim, 21. septembra. (Izv.) V vaticanskih krogih računajo, kakor poročajo tukajšnji listi da bo dosedanji državni tajnik, kardinal Gaspari, v kratkem odstopil.

TISKARSKA STAVKA V VARŠAVI.

Varšava, 21. septembra. (Izv.) Tu je izbrunnila tiskarska stavka. Danes je izšel zato samo tukajšnji francoski dnevnik »La Pologne«. V nadomestilo za meščanske dnevnike bo izhajal skupen dnevnik.

TEŽKA ŽELEZNIŠKA NESREČA.

London, 21. septembra. (Izv.) Reuterjev urad poroča iz Newyorka, da je 20. t. m. ekspresni vlak na progi Laredo-Mehiko v največjem diru skočil s tira. 50 oseb je bilo pri tem ubitih, 70 pa ranjenih.

Zakonski načrt o ljudski prehrani

Beograd, 22. septembra. (Izv.) Danes dopoldne se je vršila seja komiteja ministrov za sestavo zakona o ljudski prehrani. Sklenilo se je, da se znižajo tarife za prevoz živil. Odboren je bil tudi načrt zakona o prehrani in o pobijanju draginje, katerega je izdelal minister za socialno politiko.

Načrt zakona je prišel na razpravo v današnji seji ministrskega sveta. Načrt je bil v načelu sprejet, nereseno je samo še vprašanje maksimiranja cen, ker se ministri niso mogli zediniti, za katere stroke trgovine naj se predpišejo maksimalne cene.

Zakonski načrt predvideva med drugim naslednje odredbe:

- 1.) olajšanje prometa z živil in znižanje prevoznih tarif za živila;
- 2.) vladni krediti in garancije za aprovizacijske institucije;
- 3.) znižane cene za živila siromašnim slojem;
- 4.) dvig poljedelske produkcije pobijanje luksuza in
- 5.) carinske olajšave za aprovizacijsko blago.

Ministrski svet

Sporazum z muslimani. — Kredit za železničarsko aprovizacijo v Ljubljani.

Beograd, 21. septembra. (Izv.) Na današnji seji ministrskega sveta se je sklenilo sporazum v vprašanju zahtev muslimanskega narodnega kluba, glede nadaljnega izplačevanja odškodnine za begunsko zemljo. Nadalje se je pričel poročilo zunanjega ministra o razgovoru s Poincaréjem. Prometni minister je na tej seji odobril 1 milijon Din kredita za železničarsko aprovizacijo v Ljubljani.

Iz demokratskega kluba

Beograd, 21. septembra. (Izv.) Na današnji dopoldanski konferenci demokratskih ministrov se je sklenilo, da se skliče seja glavnega odbora za 10. prihodnjega meseca. Istega dne se bo vršila tudi seja kluba. Vlada je brzojavila predsedniku zbornice dr. Ribarju, naj se takoj vrne v Beograd, ker bo sklical sejo skupščine na dan 15. oktobra.

INVALIDSKI ZAKON.

Beograd, 22. septembra. (Izv.) Minister za socialno politiko je predelal iz popolnopravni načrt invalidskega zakona. Predsednik udruženja vojnih invalidov je posebno z veseljem vzel na znanje naredbo, po kateri bo vlada izdala invalidom namesto penzije odkupnino v zemlji in denarju.

Veseli v Izraelu

«Slovenec» in «Jugoslavija» se neizmerno veselita, da je dr. Vladimir Ravnihar napisal v «Slov. Narodu» uvodnik v katerem je spustil nekaj puščic nazaj na stranko, za katero nosi prav do zadnjega časa popolno soodgovornost kot njen poslednji predsednik in poverjenik v bivši narodni, odnosno deželni vladi. Bankarsko in klerikalno glasilo s slastjo ponatiskuleta cele odstavke Ravniharjevega članka ter se spoštljivo klanjata njegovim avtoritativnim sodbam. Kar čutiš, kako vneto si želite daljnih prispevkov te klasične priče. Mi jima lahko postržemo. N. pr. dr. Ravnihar o narodnonaprednem občinskem svetu:

«Korupcija v našem občinskem svetu je jasna. Znano je, da delajo naši liberalni velikaši s pomočjo teh mest samo svojo osebno politiko in da izrabljajo svoj vpliv kot občinski svetniki pogosto v umazane koristolovske ali pa teroristične namene.» (Nova Doba 1907, št. 22)

«Pri magistratu je dobila vse boljše službe in plače liberalna familija. Te bogate sinekure je treba braniti — to je bela Ljubljana, to je naprednost! Mnogo tisoč na leto je izdanih samo v sinekuristične namene.» (Nova Doba 1907, št. 46.)

Takrat je bil dr. Ravnihar namreč izstopil iz narodno-napredne stranke in je vodil najlutejšo borbo proti «starim». Danes blagoslovja, kar je takrat blagoslavljal. Takrat je objavil o «Slovenskem Narodu» sledečo ostro obsodbo (Nova Doba, 1907, št. 45):

«Slovenski Narod» piše, o prepričanju in o zvestobi načelom. Človeku se mora gabit, če se najpogostejši naših listov izdaja za moralista, kar dosedaj niti kot neodvisno glasilo niti kot zagovornik liberalnega koruptnega sistema ni stal na stališču resnice in zvestobe in ker mu je bila od nekdaj laž in zavratnost edino s spretnostjo rabljeno bojno kopje proti nasprotnikom.»

Seveda je imel takrat tudi «Slovenski Narod» svojo posebno sodbo o dr. Ravniharju in zlasti stari dr. Tavčar je znal svoje mnenje prav drastično izraziti. V eri medsebojnega citiranja ni nezanimivo poseči po takih starih spominih in «Jugoslavija» ter «Slovenec» imata v vseh številkah Ravniharjeve «Nove Dobe» iz leta 1907/08 gradivo dovolj, da lahko navajata uničujoče sodbe o napredni stranki in naprednih ljudeh.

Prvi janičari na Goriškem

Na Goriškem, 19. septembra.

Prošlo nedeljo se je dogodil eden najžalostnejših dogodkov, ki bo zapisan z umazanimi črkami v zgodovini slovenskega rodu, ki živi na Primorskem in se bori za svoj gospodarski in narodni obstanek. Ustanovilo se je prvo slovensko fašistovsko društvo. To se je zgodilo v Kojkem v Brdih. Pristopilo je že k s početka kakih 40 članov, štirje člani so iz Steverjana. To je gola resnica in mi jo pišemo le kot kronisti. Ta hip ne vemo še, kakšne kvalitete so ljudje, ki so se spozabili tako daleč, da so postali poturice, ne vemo, kaj jih je nagnalo k temu. Informirali se bomo in poročali o vsem. Danes vemo samo to, da so prišli na ta dan tudi fašisti od drugod, da je prišel tudi sam fašistovski poslanec iz Trsta, Giunta, ki se je nekoč izrazil, da je s požigom Balkana v Trstu začel svoj program. G. Giunta je novim tovarišem povedal v svojem govoru dovolj jasno, da ni dovolj, da so fašisti samo po imenu, ampak da morajo brezpogojno priznati rapalsko pogodbo in biti dobri Italijani. Sam Giunta torej očitno ne more verjeti, da bi se Slovenci vpisali med fašiste s tistimi nameni, kot jih hočejo gojiti fašisti. Njemu se to zdijo nemoralno. V njih vidi le poturice, dobre kot priganjke pri potujčevalnem delu. Prezrli vseh poštenih Italijanov jim je gotov.

To je prvi slučaj, da se je zgodilo kaj takega pri nas. Imamo pač še Mahvinea na Krasu, kjer so dobili svoje čas «blokaši» precej glasov, a o slo-

venski fašistovski organizaciji nismo sanjali. Pač pa so se vpisali tu pa tam posamezniki.

Kakšen namen imajo ti reveži, nam ni znano. Najprejga gotovo ne, ker igrajo vlogo efijaltov in Judežev. Naše ljudstvo, ki je po svoji ogromni večini narodno silno zavedeno, jih prezira in jih bo izpljunilo iz svoje srede. En nauk pa nam daje to: treba je dela po družini, treba je časopisja, treba je kulturnega in gospodarskega dela. Le to nas more rešiti!

Politične beležke

4 Trezna beseda. V celjski «Novi Dobi» objavlja Ivan Prekoršek članek o uradniškem vprašanju, v katerem pravi med drugim: Uradništvo je danes v tako obupnem položaju, kakor še ni bilo doslej nikdar. Moment je ugoden in silno prikladen za demagogijo, za vse one, ki so se v sveti kranjski deželi naučili kupovati trpeče in izstradane duše. Revež nima jesti, nima obleke, da se mu posmija že vsak neotesan surovež, to je pravi trenutek, da ga kupiš, naproday jo morda njegov značaj! Tako sodijo katoliški junaki, tako računajo vsi tisti, ki od norečih drugih politično živijo, in mnogi je teh prerokov, vsak hip se oglašajo, v družbah pri vinu, vmes pa javno na shodih. Sporedno pesem poje njihovo časopisje, ki postane tedaj kričavo v tej smeri, kadar računa na političen profit. Tako je tolmačiti vse polno razprav in zlobnih, žaljivih notic o uradniški bedi v časopisju onih, ki so vajeni ljudi kupovati, ki vedo, da so zagospodarili nad narodom absolutno šele tedaj, kadar so kupili in plačali ono inteligenco, ki jim doslej ni bila naproday, ker se ni prodajala ne Dunaju, ne domačemu župniku za skledo leče ali za domači mir in lažno spravo in lažno prijateljstvo nemislečega, nauhuškanega ljudstva, ki je naučeno, da na katoliški podlagi krade in ubija bližnjemu imetje in čast. To je trgovina mešanega blaga: «časti in značaja», to so vedno pripravljene kupci časti in značaja, ki imajo za to polno denarja — saj kupčija služi Bogu v čast in v božjo čast dajejo ljudje denar. Onih, ki zraven tulijo in iščejo svojo posebnost, navidezno manj ostudno «skledico profita», ne omenjamo posebej, vsak si jo ima pravico poiskati in izbrati sam ter odločiti, katera neznajstnost je lepša in katera več nese. Pri teh kupčijah in ponudbah, s kojima se v najtežji nesreči bega naše pošteno in ponosno uradništvo, ki je prestalo že burje in viharje, ne more konkurirati pošteno časopisje in naša uradniška inteligenca tega ne pričakuje in niti ne želi, ker ve ločiti umazano demagogijo od hotenja in stvarnega dela, ki uredi tudi to važno socialno in državno vprašanje v najbližjih tednih.

4 Polemika «Slovenskega Naroda» proti dr. Kukovcu. Posl. dr. Kukovec je na shodu v Prekmurju govoril tudi o vzrokih nastanka NSS. Trdil je, da je narodno - socialna stranka nastala kot nekaj protest zoper takratno konservativno krilo napredne stranke. «Slov. Narod» piše, da temu ni tako, marveč, da je bil pravi vzrok to, da po odstopu dr. Trillerja v narodnem predstavništvu ni prišel na njegovo mesto narodni socialalec gosp. Ivan Deržič. Resnici na ljubo moramo to poslednjo zmotu popraviti. Kakor znano, so bile liste članov in njihovih namestnikov v narodnem predstavništvu za poedine stranke predložene Narodnem Vijeću in po njem ministrstvu za konstituantno se pred sestankom narodnega predstavništva. Nasledniki odstopivšim poslancem so se iz predloženih kandidatskih list avtomatično dopolnjevali. Ker gosp. Ivan Deržič ni bil na demokratski kandidatski listi, je povsem izključeno, da bi se on sploh mogel potegovati za dr. Trillerjevo nasledništvo. «Slov. Narod» ima v ostalem slabo mnenje o ustanovitvi NSS, ako meni, da je ta stranka nastala samo radi osebnega vprašanja pri razdeljevanju mandátov. Avtor notice v «Slovenskem Narodu»

bi moral tudi vedeti, da je JDS nastala leta 1917. in da takozvani narodni socialci že na njenem ustanovnem obnem zboru niso več sodelovali. Da se pozneje NSS proti konservativnemu krilu JDS ni več borila, je le dokaz, da zato ni bilo iz umljivih razlogov nobene potrebe več. — Ako «Slov. Narod» že noče podpirati JDS, pa naj bi bil vsaj toliko lojalen, da na stara leta ne dela še večjega razdora v slovenskem političnem življenju, zlasti ker še vedno poudarja, da hoče biti napreden list. Menimo, da ne more biti v njegovih intencijah, sedaj indirektno podpirati klerikalce.

4 Prva prijava. Voditelj klerikalne stranke posl. Korošec se je v Beogradu jako pohvalno izrekel o zagrebškem kongresu ter je poudarjal, da klerikalna stranka že itak deluje povsem v skladu z zagrebško resolucijo. Zato je tudi pripravljena sodelovati v Jugoslovanski zajednici in bi se — če bi že ne šlo drugače — celo žrtvovala ter vstopila v vlado, ki bi temeljila na bazi zagrebške resolucije. Z ozirom na razne možnosti smatra dr. Korošec celo, da je bilo pametno, da kongresisti niso izrecno zahtevali revizije ustave. V ostalem pa revizija sploh ni programatičnega pomena in se tudi revizijska zahteva SLS zelo napačno tolmači. — Klerikalci ne zamudijo nobene prilike. Čim se pojavijo v listih vesti, da bi moglo priti do krize, že se pripelje v Beograd dr. Korošec ter odaja svoje vizitke. Klerikalci so pripravljene «sodelovati» na bazi zagrebških resolucij, pripravljene sodelovati brez baze in proti bazi. Njim je baza postranska stvar, glavno je «sodelovanje». V krogih ljubljanskega klerikalnega štaba že par dni sem živahno razpravljalo o povratku «zlatih časov» ter zatirajo, da bodo, če pride do «novega» režima, ipak postavili nekatere pogoje. Tako hočejo predvsem zahtevati, da v znamenju Jugoslavije padejo v Ljubljani «tri glave», med njimi ona gosp. Hribarja.

4 Naši komunistični poslanci se vračajo v domovino. V ponedeljek se je vrnil iz inozemstva, kamor je pobegnil nekaj dni pred objavo zakona o zaščiti države, bivši komunistični poslanec iz Skopja, Dušan Cekić. Prijavil se je sam oddelku za zaščito države pri notranjem ministrstvu, kjer je bil po zaslišanju takoj odpušen. Poslanec Cekić je pri zaslišanju izjavil, da se je najprej mudil na Dunaju, kamor so pobegnili pozneje tudi komunistični poslanci dr. Sima Marković, Pavle Popović in Živko Jovanović. Z Markovićem in Popovićem je kmalu odšel v Rusijo, odkoder se je pred nekaj dnevi zopet vrnil na Dunaj in od tam naravnost v Beograd. V Mariboru so ga policijske oblasti aretirale, a takoj, ko se je izkazalo, da za njim ni izdana tiralica, zopet izpustile. Zanimivo je, da je Dušan Cekić v notranjem ministrstvu raznim svojim znanecem privatno izjavil, da so se tudi bivši komunistični poslanci dr. Sima Marković, Pavle Pavlovič in Kosta Novaković odločili, da se v kratkem vrnejo v domovino, ker so prišli do prepričanja, da je bilo njihovo delovanje v inozemstvu brezplodno.

4 Stojan Protič. Kakor je akcija javnih radnikov naperjena proti sedanjemu režimu, je vendarle sigurno, da je zagrebški kongres hotel pokreniti tudi novo grupacijo hrvatskih strank. Toda Hrvatski blok je kongresisti prehitel z apelom na rušenje ustavnega bloka in prvi mož, ki se je zopet znašel v tej koliziji, je Stojan Protič. Njegovi dosedajni poskusi direktnih razgovorov s Hrvatskim blokom so se izjalovili; apel Hrvatskega bloka pa je krenil Protičevu taktiko v novo smer: Protič hoče z energično potezo razdvojiti radikalno stranko, razrušiti tako ustavni blok in po otvorjeni borbi med Beogradom in Zagrebom stopiti na čelo nove koalicije. Navzile izjavam radikalnih prvakov, da v radikalnih vrstah vlada sloga in da je masa volilcev na strani g. Pašića, pa beograjska «Pravda», ki o tem poroča, poudarja, da je Protičeva nova igra

zelo opasna in je odbojna fronta ustavnega bloka bo lahko v gotovem momentu vzdržala pozicijo.

4 Provokacije Bunjevci. V Somboru je prišlo dne 18. t. m. med nekaterimi zapeljanimi Bunjevci in srbskimi meščani do krvavega spopada. Somborsko pevsko društvo «Bunjevačko Kolo» je namreč priredilo zabavo, katere se je udeležilo tudi mnogo Bunjevcev, oblečenih v stare madžarske uniforme. Ta nečuvna provokacija je somborske nacionaliste silno razburila. Vdrlj so v dvorano in zahtevali, naj se uniformirani Bunjevci takoj razidejo. Razvil se je pretep, med katerim je padlo tudi več strelcov, naka so bili Bunjevci izgnani iz dvorane. Ob 3. zjutraj je prišlo vnovič do spopada, naka je bila zabava končno razbita.

Po svetu

— Padanje cen na Češkem. V Brnu na Češkem so gostilničarji in restavraciji dali dober zgled in so znatno znižali cene jedilom. Tako stane sedaj pošteno kosilo (juha, meso, dve prikuhi, desert, kruh, kava) samo 8 Kč. Tudi elektrarne in prodajalne kolonialnega blaga so že znatno znižale svoje tarife.

— Največja palača na svetu bo, kakor poročajo «Times», delovna palača v Moskvi, ki se začne zidati drugo leto. Palačo je projektiral predsednik društva ruskih arhitektov Suslov. Sredi poslopja bo koncertna dvorana za 10.000 poslušalcev, v zvoniku bo zvezdarna in meteorološka postaja, v glavnem pa bo palača sedež ruskih delavskih organizacij.

Prosveča

Glasbena Matica v Mariboru. Orkestralni odsek je imel dne 18. septembra svoj četrti redni občni zbor in si je izvolil sledeči odbor: Načelnik dr. Ciril Kraševac, podnačelnik Franček Serafin, tajnik Rudolf Rakuša, blagajnik Hugo Mascher, arhivar Albin Horvat in odbornika g. Avgusta Santlova in Jože Lah. Redne vaje se vršijo vsaki ponedeljek in četrtek ob 20. do 21. ure v Glasbeni Matici. Prvi letošnji koncert se vrši dne 4. novembra, na kar opozarjamo vse prireditelje v ogib kolizije. — Vsi člani, ki se niso udeležili obnega zbora, so naprošeni, da pridejo k prihodnji vaji dne 21. septembra.

Zgodovinska razstava slovenskega slikarstva v Ljubljani. (Obrotna šola) bo odprta samo še do 25. septembra. Kdor si je še ni ogledal, naj jo gotovo obišče te zadnje dni, za katere je vstopnina znižana na 2 Din za osebo, da se vsem slojem omogoči obisk razstave. Poleg tega priredi umetnostno zgodovinsko društvo v petek, soboto in nedeljo na razstavi razkazovanje in razlago slik. Danes, v petek ob 3. uri popoldne bo razlagal občinstvu razstavljenega dela vseučiliški profesor dr. Izidor Cankar, v soboto ob 3. uri popoldne konservator dr. Franc Stele, v nedeljo ob 10. uri dopoldne zopet dr. Cankar, v nedeljo ob 2. uri popoldne pa bo razlagal slike mstr. Viktor Steška za delavstvo. Nihe naj si razstave ne pozabi ogledati, ker pozneje morda sploh ne bo imel več tako lepe prilike, da si ogleda zgodovinskega dela slovenskega slikarstva. — Opozorjamo obenem tudi na zbirko «Slovenska moderna umetnost», katero je ravnokar izdala Narodna Galerija. Zbirka vsebuje 27 reprodukcij najboljših slovenskih modernih slik v svetlosti. Dobi se pri blagajni na razstavi in stane 30 Din, za tako res prvotno umetniško publikacijo gotovo nad vse zmerna cena.

Karel Mašek & Češka literatura je izgubila zopet enega svojih resnih delavcev. Karel Mašek je spadal k takozvani generaciji 90tih let. Takrat je kipel v mladini in Mašek je bil med onimi, ki so znali s satiro in epigrami, v prozi in verzih govoriti resnico proti laži vsakdanjosti. Njegovo delo je bilo zelo vsestransko. Pod imenom Ta Presto je pisal duhovite podlistke, v katerih je filozofiral o življenju in o ljudeh. V ljudski «Kralji» je povedal resnico, da ljudje nimajo več kraljev, ker jih niso vredni. Bil je urednik «Volnih Smer»

in je sodeloval pri več satirskih in literarnih listih. Napisal je mnogo libret, iger, pesmi, romanov. Nekaj knjig izide še po smrti. Zdravil se je letos v Italiji, a brez uspeha. Bilo mu je 55 let.

Brinar Josip: Slovenska vadbica za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisa. Cena brošurani knjigi 14 Din. Založila Goričar & Leskovšek v Celju 1922. Str. 152.

Sokolstvo

Glavna skupščina jugoslovenskega Sokolskega saveza se vrši dne 29. oktobra 1922 v Zagrebu v saborni dvorani. Dnevni red: 1.) otvoritev skupščine, 2.) poročilo starejšinstva, 3.) poročilo T. O. 4.) poročila odsekov, 5.) poročilo uprave Sokolskega Glasnika, 6.) prireditve JSS v letu 1923, 7.) predlogi žup, 8.) slučajnosti. Na skupščino pošlje vsaka župa za 500 članov po enega delegata. Predlogi žup se morajo poslati Savezu 14 dni pred skupščino. Dne 28. oktobra 1922 se vrši ob 8. uri zvečer zaupni sešestanek delegatov vseh žup. Dne 28. oktobra ob 8. uri zjutraj se vrši seja T. O. jugoslovenskega Sokolskega saveza.

Uradne ure ljubljanskega Sokola. Od ponedeljka dne 11. septembra dalje posluje statistični odsek ljublj. Sokola vsak delavnik od 18. do 19. ure. Kakor je bilo že ponovno objavljeno, se bodo vsi oni člani društva, ki še niso plačali članarine za prvo polletje 1922, smatrali za izstopivše in jih bo stat. odsek črtal iz seznama članstva. Dne 1. oktobra 1922 bo društveni sluga pričel pobirati članarino za drugo polletje. Pri članih, ki so medtem menjali svoje stanovanje, seveda ne bo mogel članarine pobrati, zato se vsi prizadeji bratje in sestre nujno prosijo, da naznanijo društvu čimprej ustno ali pisмено svoje novo bivališče. Zdravo!

Izletni odsek I. Jugoslov. vsesoh. zleta v Ljubljani pozivlja vse brate, ki so svoječastno sodelovali pri tem odseku, da do ponedeljka dne 25. septembra, vrnejo izletne oznake br. tajniku izletnega odseka Stanku Leskovicu (rač. asistent v računovodstvu delegacije ministrstva financ, Krekov trg, ur. ure od pol 8. do 14. ure).

Sokolski odsek na Bučki priredi dne 24. septembra 1922 svojo prvo javno tekmovanje z ljudsko veselico. Bliznja bratska društva vabimo, da se udeležijo prireditve v kar največjem številu. — Zdravo!

Sport

Damske lahkootletične tekme Sportnega tedna se vrše v četrtek 28. t. m. na prostoru «Ilirije» in ne, kakor je bilo prvotno objavljeno, na prostoru Primorja. Začetek ob 16. Program obsega teke na: 60, 100 in 200 m, skoje v višino in daljavo z zaletom, met diska, kroglice in kopja ter stafete 4 X 60 m.

Vstopnina k lahkootletičnim tekmam Sportnega tedna znaša za vsak dan 3 Din, za dijak 3 Din.

Službena objava LNP. Mesto včeraj pomotoma objavljene prvenstvene tekme Svoboda Ljubljana - Slavija se vrši v nedeljo v Ljubljani prvenstvena tekma Sparta - Slavija ob 9. na Igrišču Primorja. Tekmo sodi g. Boltavzar. Tekmo LASK - Svoboda Moste sodi g. Klemenčič. — Tajnik II.

Angleški dijaki iz Oxforda in Cambridgea, ki so gostovali pred kratkim na lahkootletičnem mitingu «Slavije» v Pragi, so se udeležili preteklo nedeljo lahkootletskega mitinga MAC-a v Budimpešti. Radi močne madžarske konkurence so dosegli prvo mesto samo v teku na 800 m. (Lowe 2:03.8).

Avstrija - Madžarska. V nedeljo 24. t. m. se vrši na Dunaju nogometna reprezentančna tekma med Avstrijo in Madžarsko.

Zbirka za nakup nogometnih potrebščin slabše situiranim mladim klubom v Avstriji je dosegla skoraj 16 milijonov kron.

Cestno kolesarsko prvenstvo Avstrije je dosegel 10. t. m. na 100 km dolgi progi Bruck-Gradec-Bruck Pavel Köt' v 3:24:15.

Italijanski novinarski kongres

Trst, 19. septembra.

Po štiridnevni zborovanjih je italijanski novinarski kongres snoči zaključil svoje delo.

Ce se izvzame otvoritveno zborovanje, na katerem se je, kakor sem že poročal, govorilo o nacionalno in gospodarsko političnih stvareh, ki so zlasti v zvezi s Trstom in njegovim nacionalnim in gospodarskim življenjem, se je delo kongresa nanašalo na strogo strokovna novinarska vprašanja.

Na petkovem popoldanskem zborovanju je predsednik federacije dr. Meoni podal izčrpano poročilo o delovanju federacije v zadnjih dveh letih, t. j. od zadnjega kongresa sem, ki se je vršil v Firenzi. Glavna vprašanja so bila strojno zavarovanje novinarjev, nedeljski počitek in svoboda tiska. Glede prvega so se vršila dolgotrajna pogajanja z lastniki listov, ki pa še niso dovedla do zaželenega uspeha. Glede nedeljskega počitka je ugotovil, da se vkljub tozadevnim državnim zakonom le prepočlostoma ponavljajo kršitve, ki ostajajo nekažnovane, ker zakon pač določa kazni, a je zelo nejasen glede ugotovitve krivca. Kar se tiče svobode tiska, je dr.

Meoni z obžalovanjem navajal, kako so se v zadnjih dveh letih dogajala nasilstva proti raznim listom in je federacija storila vse, kar je bilo v njenih močeh, da bi se zagotovila tisku ona svoboda, ki jo mora uživati v državi, zgrajeni na temelju svobode. Federacija je sklenila dogovor s federacijo tiskarskega delavstva, po katerem bodo listi mogli izhajati tudi v slučajih političnih stavk. Poročilo je bilo odobreno po daljši razpravi, v kateri se je poudarjalo, da mora delovanje federacije biti in ostati gospodarsko in nepolitično.

Na sobotnem dopoldanskem zborovanju se je razpravljalo predvsem o moralnem in gmoim položaju novinarstva in je bila sprejeta resolucija, ki pozivlja federacijo, da naj z ozirom na sedanjo splošno gospodarsko krizo, ki zadeva tudi časopisje, in ker so se začeli vrivati na novinarsko polje živili, tudi in naravnost škodljivi novinarstvu, pa se upreje listov s takimi in drugimi pomočki hočejo iznebiti svojih dolžnosti napram novinarstvu, stori vse, da se ne bo še dalje ogrožal moralni in gmoim položaj novinarstva. Sprejeta je bila tudi resolucija, ki zahteva, da bodi uredniški zbor zastopan v upravnem svetu delniške družbe, če je taka družba lastnica lista, če pa je lastnik lista posa-

mezna oseba, pa v upravi. Če bi lastništvo lista ne hotelo izpolnjevati svojih pogodbenih obveznosti napram novinarjem in bi nobeno drugo sredstvo ne moglo doseči svojega namena, more federacija odrediti stavko in so vsi novinarji pri dotičnem listu dolžni pokoriti se tej odredbi.

Precej burna je bila razprava o kolektivni pogodbi, ki poteče 31. decembra 1923. Pri tem se je predlagalo, naj se v novo pogodbo ustavi zahteva, da se izključijo iz uredništva nepokorni novinarji, da se tako zagotovi kruh poklicnim novinarjem. Sprejet je bil predlog, ki nalaga federaciji, da pri pogajanjih za obnovitev kolektivne pogodbe stori vse, kar je potrebno za popolno zavarovanje že priznanih pravic in potreb, ki jih ne upošteva sedanja pogodba. Enako je bil sprejet predlog, ki zagotavlja večjo učinkovitost izrekom federacijskega razsodišča zlasti glede izplačevanja odpravnin.

Na popoldanskem zborovanju se je razpravljalo o bolezenskem in starostnem zavarovanju novinarjev. Izdelani so načrti za federacijsko zavarovalnico, ki naj bi združila vse že doslej obstoječe krajevne zavarovalne institucije. Zavarovalnino naj bi prispevali v enaki izmeri zavarovanci in lastništva listov, a

poleg tega naj bi imel zavod svoje dodatke tudi od vseh objav in oglasov. Vsi tozadevni predlogi so bili sprejeti enoglasno in je federacija dobila nalog, da jih izvede čim preje.

Zelo burno je bilo zborovanje v nedeljo dopoldne. Šlo je za vprašanje časopisne polemike, ki je v zadnjih časih, težkih političnih borb dovajala, kršec svobode tiska, do nasilstev nasproti listom in novinarjem. Ker se je zdelo, kakor da se razprava obrača proti fašistom, je prišlo do zelo živahnih izjav zlasti s strani glavnega urednika tržaškega «Popola», Gina d' Angelo, katere mu je enako živahno odgovarjal zastopnik nitijskega «Il Paese», Giannini. Razprava se je zaključila s soglasno obsodbo nasilstev v škodo novinarstva in časopisja in z željo, da se polemika povrne k tradicionalni kavalirski obliki. Razprava je trajala cele štiri ure.

V ponedeljek dopoldne se je baval kongres predvsem z vprašanjem «žene v novinarstvu», in se je izrekel za to, da se podpira udejstvovanje žene tudi na tem polju javnega delovanja.

Nato se je kongres spominjal umrlih tovarišev, sprejel razne resolucije, našaajoče se na strokovna vprašanja in končno izvolil federativni odbor, s čimer je bilo njegovo delo končano.

Med strokovno delo je bilo vpletenih več počastitvenih in zabavnih prireditev. V petek popoldne je bil sprejem v muzeju Revoltella, prirejen od mestne občine, istega dne zvečer sprejem na Lloydovem parniku «Hungaria». V soboto po dopoldanskem zborovanju so si kongresisti ogledali ladjedelnice in pristanišče, zvečer pa je bil sprejem na generalnem civilnem komisarijatu. V nedeljo popoldne je bil izlet v Portorose in tamkaj banket, ki ga je priredil odbor tržaškega vzorčnega sejma, po povratku v Trst pa ogled sejma. V ponedeljek ob 10.30 so se novinarji s posebnim vlakom odpeljali v Postojno. Na postaji v Postojni jih je pozdravil postojanski župan Kutin v slovenskem jeziku. Njegov pozdrav je prevel na italijanski jezik prof. Urbanac. Zahvalil se je predsednik federacije dr. Meoni. Pri sprejemu je bil navzoč tudi posl. Lavrenčič. Z godbo na čelo so novinarji potem odkorakali proti jami. V jami jih je pogostil jamski odbor. Kratosota podzemskih čudes je mogočno vplivala na vso družbo, ki se je vsa očarana vrnila potem zopet s posebnim vlakom v Trst, kjer je banket, ki ga je priredilo novinsko društvo za Julijsko Krajino, zaključilo kongresne prireditve.

Ekar

Ljubezen na počitnicah

Roman.

V tem hipu je prišel pismonoša. Od dal je Tuski časopis, ki jih je redno dobivala iz Varšave, igralcu pa živobarveno razglednico.

Velika, pristna radost je oživila obraz Poržičkega. Začel je čitati karto smehljaje, raztreseno.

«Dobra naša!» je vzkliknil in odložil karto na mizo.

Tuska je spoznala pisavo, ki jo je videla že na prejšnji razglednici.

S trudom je preko mize razbrala: «Moja najdražja!»

Tuski je bilo, kakor da je tuja žena razrušila prijetno sam - na - samem s Poržičkim. Urno je vstala.

«Pojdi, Pita,» je rekla hčerki, «vroče je ... neznošno.»

«V sobi je še bolj vroče,» je ugovarjal igralec.

«Pri nas ne. Imamo zastore ... Zbogom, gospodi!»

Poržički je vstal. — «A kako je z našim popoldanskim izletom?» je vprašal. «Ali gremo?»

«Morda ... morda tudi ne. Boli me glava.»

XVI.

Šli so vendarle.

Ko je prišel igralec popoldne pod okno verande in je začel s sladkimi besedami prav otroško prositi in molelovati, se mu Tuska ni mogla ustavljati.

«Zaradi Pite,» se je izgovarjala sama sebi. «Sedaj, ko nima družbe

Warchlackskih deklet, se mora vsaj tako malo raztresti.»

Pred kočo je čakala «kočija». Tako se je imenoval s velvetom obit zaboj, pred katerim sta bili vpreženi dve kljusi. Še nedorasel fant je pokal z bičem in je na zapregi nekaj vezal z vrvice.

Pod prodirajočimi in bodečimi pogledi Warchlackskih sta stopili Tuska in Pita v voz. Poržički je stal s kolgom poleg njiju in se je razgovarjal s kočijažem.

«Pojdimo!» je rekla Tuska fantu. Toda ni je stvari, ki bi spravila gorala iz njegove ravnodušnosti. Motal, ovijal in vezal je svoje razdeljane jermenje. Končno je pognal. Poržički je med tem časom skočil na kolo, zavijteč svojo čepico in odbrzel ...

Pot do Kuznic je bila sliha korzu. Povsod vse polno načičkanih in naličkanih žensk in otrok, ki so sedeli lesono kakor lutke v svojih vozovih. Merili so se s pogledi, se takirali in poizkušali uganiti, odkod prihajajo, kam gredo, kako obsežna je njihova denarnica. Nikjer nikake svobode, nikake srčne zveze s prirodo. Ti meščani si tudi na kmetih niso privoščili nikakega oddiha. Le redkokdaj so izdajali kratko sportno krilo ali lahna bluzza ter trpežen klobuk rahel poizkus, da se hoče ženska osvoboditi konvencionalnih modnih okov.

Tudi danes sta Tuska in Pita vzbujali pozornost, kar jima je bilo prav všeč. V Tuski pa se je zbudil še drug čut. Delalo ji je posebno veselje, da je spadal zalj kolesar v njeno družbo, takorekoč kot stražnik. In nehoti ga

je primerjala s svojim možem ter se smehljala melanholsko.

V takem razpoloženju je sedla Tuska s Pito in Poržičkim za mizico na verandi v Kuznicah. Povsod kramljanje in šum. Ko je šel Poržički preko verande, se je začel šepet: «Poržički!»

Tuska se je čudila. — Kako ste znani!

«Domišljam si!» je dejal igralec in se izprsil. «Čemu sem pa igralec? — In ponosno je sedel ter metal samozavestne, a prijazne poglede v ženske oči, ki so visele na njem.

Tudi Tuska je bila ponosna. Ko so sedli, se je vedla do igralca zaupneje, bližje, kakor bi hotela pokazati, da je Poržički vdan le njej. A v njem se je zbudila natura komedijanta. Ko je skrbno oblečena deklica postavila prednje šokolate in rogljiče, je tvorila miza Tuske, Pite in «veže obritega imperatorja center vsega zanimanja.

Naglo se je zresnil Poržički in pomoziknil ženskama: «Mirujta, moji dami!»

«Čemu?»

«Fotografirajo nas!»

Z oddaljene mize je bil nanje naperjen fotografski aparat.

Pita je bila vznemirjena. Tudi Tuski je bila ta epizoda všeč, toda nekoliko vznemirjala jo je. Čemu, pa si ni znala odgovoriti.

Vedno so prihajale nove kočije, iz njih so stopale nove skupine, šumela so krila, zvonili so breloki in lanci, migotale so lepe bluznice, med katerimi je marsikatera predstavljala vrednost vsemesečne uradniške plače. In ženske so razkazovale te svoje toalete in dra-

gotine z nonšalanso, kakor bi si jih bile zaslužile z lastnim delom in si jih pridobile z lastnim zaslužkom.

Toda Pitina živoredeča obleka in Tuskin zlati lasje, ki so gledali izpod ukusnega klobučka, so še vedno dominirali na tem tržišču ničemerosti. Poržički se je ozrl ter dejal:

«Mi smo pa le najbolj šiki!»

Toda hipoma sta se pripeljali šumno in ropotaje dve droški. Iz njih so začeli vse križem skakati ženske in moški s hrupom in smehom. Poržički se je dvignil s stola in vzkliknil radostno: «Naši!»

Lepo vzrasle ženske v slikovitih oblekah posebne elegancije so stopile na verando. Vedele so, kako treba hoditi, kako nositi brezhibno narejene toalete. Barve so mikale poglede, ne da bi bile kričave. Posebno elegantni so bili klobuki in frizure, ki so se videle pod njimi. Vsa družba je šla mimo Tuske in je sedla k sosednji mizi. Mimogrede so prijazno in domače pozdravljali Poržičkega ... Tuska je v družbi spoznala ono bando, ki je nedavno napravila izlet v gore.

«Katero izmed teh žensk je takrat Poržički tako zaupljivo objel?» je razmišljala nehoti. Iskala je s svojimi pogledi ono izvoljeno, a je ni mogla spoznati.

Vsa pozornost občinstva se je obrnila sedaj na igralke. Igrale so — kakor je igral malo prej Poržički — za «galerijo». Fotografji so namerili svoje aparate nanje. V Tuski je zeglodala zavist, vedla se je kakor odstavljena kraljica.

«Pojdimo,» je dejala skozi zobe.

«Ali zakaj?» je vprašal Poržički.

«Sedaj postane šele zanimivo.»

«Kako to?»

«I no, ker so naši tukaj. — Vidite, milostiva, ona v vijoličastem je gospa Zajackowska, a ta v belem je Orsetti, a onale ...»

«Ta v črnem? ...»

«To je naša ljuba Snapeja.»

«Kako? Kaj?»

«Imenuje se Sznapkiewicz, pa tej pravimo Snapeja.»

«A zakaj, ... ljuba?»

«Ker je to najboljša, najljubeznivejša bitje pod solncem. Tako mila, pošena ... vsi jo imamo nepopisno radi.»

«Vi tudi?»

«To se razume. Le poglejte, gospa, kako se mi prijazno nasmihata ... Četudi je med nama vse končano, pa vendar ni treba, da bi se zato sovražila. Pri nas igralcih je to vse drugače, kakor pri drugih ljudeh. Ljubimo se, se ločimo, a ostanemo prijatelji. Ali ni to lepše?»

«Ne vem.»

Tuska je stiskala ustnice, kar je vedno pomenjalo, da je razburjena. Videla je, da jo Snapeja pozorno opazuje; toda Tuska je spoznala v igralcih pogledih poleg radovednosti tudi sočutje in usmiljenje.

To je bil vzbujačo čim dalje večji nemir. Slišala je ropot odhajajočih kočij, videla, kako se polagoma prazni mize, na njeno uho so donele besede Poržičkega, ki je pripovedoval vrsto zakulisnih anekdot. Vendar se ni mogla odtegniti čudno prodirajočim igralcihim pogledom.

(Dalje prihodnjič.)

Objave

* Redne pevske vaje pri «Ljubljanskem Zvonu» se vrše odslej v sledečem redu: vaja moškega zbora je vsak ponedeljek in četrtek ob 8. zvečer, vaja ženskega zbora vsako sredo ob sedmih zvečer. Vselej redno in točno! — Odbor.

* Akademikom, ki nameravajo študirati v tekočem letu na ljubljanski univerzi. Podporno društvo jugoslovanskih akademikov se je po svojih delegatih na pristojnem mestu informiralo o štipendijah in podporah za ljubljansko univerzo. Načelnik in prosvetnem ministrstvu gospod Knežević se je izjavil v tem smislu, da se v prihodnje način podeljevanja podpor spremeni in sicer bodo podpore zgolj individualne in ne več pavšalne. Podpornemu društvu. Pogoje za doseglo štipendije bo vsak zvedel ob inskripciji na univerzi. Prošnje se bodo vlagale na dekanatih v oktobru. Jasno je, da menza v tem smislu kot lani, letos ne more biti, ker si PDJA. ne more nabaviti zaloga. Odbor PDJA. je ukrenil vse, kar je mogel, da bi pridobil čimveč ugodnosti za dijaštvo, a žal doslej brez večjih uspehov, in ni verjetno, da bi kaj odločilnega dosegel, predno ne pride celokupna akademska mladina v Ljubljano. Iz navedenega je razvidno, da položaj za akademike ne bo tako ugoden kot doslej, a kljub temu pozivamo vse tovariše, da zaradi tega nihče ne opusti visokošolskega študija v Ljubljani. — Odbor P. D. J. A.

* Telepatični večer Svengali. V ljubljanskem «Narodnem domu» priredi znani telepat Svengali v soboto, dne 23., in v nedeljo, dne 24. septembra, vsakokrat ob pol 21. uri, telepatičen večer, danes popoldne ob 17. uri pa brezplačen javni poskus iz telepatije — fingirane kriminalne afe. Program telepatičnih večerov gospoda Svengalija je velezanimiv: čitanje misli, izvajanje kriminalnih afer brez dotikanja medija, uplivanje na vo-

ljo oseb, eksperimenti v sugestiji in salonska magija. Prodaja vstopnic v soboto ob treh popoldne pri blagajni pred veliko dvorano. Kakor smo posneli iz predloženih recenzij o produkcijah v raznih večjih mestih Jugoslavije, so telepatični večeri g. Svengalija prava senzacija.

* Razpisana mesta pisarniških uradnikov. Višje deželno sodišče v Ljubljani razpisuje 9 mest pisarniških uradnikov v 11., odnosno v 10. činovnem razredu in sicer: pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani 1 mesto, pri deželnem sodišču v Ljubljani 3 mesta, pri okrožnem sodišču v Novem mestu 1 mesto, pri okrajnih sodiščih v Crnomlju, Kamniku, Konjicah in Metliki po 1 mesto. Prošnje je vložiti do 20. oktobra. — Pri okrajnem sodišču v Cerknici se sprejme pisarniški pomočnik. Prošnje je vložiti do 20. oktobra.

* Prošnje glede draginskih doklad. Delegacija ministrstva financ v Ljubljani objavlja uradno: Po pojasnilih generalne direktije posrednih davkov z dne 5. septembra 1922., št. 21.881 so prošnje, potrdila in rešitve, zadevajoče reguliranje draginskih doklad državnih nameščencev takse proste, ako se tem prošnjam ugodni. Na potrdilih v zmislu čl. 24 zakona o teh draginskih dokladah («Uradni list» št. 70. 1922) pa se mora označiti, da so izdana za reguliranje službenih prejemkov in da so kot taka takse proste. Ako se pa ugotovi, da prosilcu ne pripadajo zahtevane draginske doklade, se mora plačati taksa tako za prošnjo, kakor tudi za negativno rešitev (glej razglas delegacije ministrstva financ št. B II 1189/1922, ki izide v «Uradnem listu»).

Odgovorni urednik Fr. Brozovič
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra»
Tisk Delniške tiskarne. d. d. v Ljubljani

Darujte za C. II. Metodovo družbo!

Naprodaj

več vagonov suhega, zdravega

SENA
100 kg po 750 K, stisnjene, postavljenega vagon Novska, dalje več vagonov čistega in zdravega

OVSJA
100 kg po K 13/50, franko vagon. Vprašati je pri Marku Badovinčarju, Novska (Slavonija). 3274

Prodaja se okoli 3275

300 delnic à 400 K
Zadružne banke v Ljubljani.

Pismene ponudbe pod šifro „Delnice“ na Anončno in reklamno družbo Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Prodaja se hiša

z lepim vrtom tik okrajne ceste v Trbovljah, Loke št. 269, primerna za vsako obrt. Cena 125.000 Din. Več se poizve pri Ivanu Orešniku, zaloga pive „Union“, Trbovlje. 3158

DELNIŠKA

Delniška glavica: K 30.000.000.—. Rezervni zaklad: K 5.000.000.—.

Se priporoča za izvršitev vseh bančnih poslov pod najkulantnejšimi pogoji.

Centrala v Ljubljani v lastni palači, Stritarjeva ulica štev. 9.

PODRUŽNICE: Novi Sad, Beograd, Ljubomer, Ljufomer, EKSPLOZITURA: Vrhnik.

Mali oglasi

stanova do 20 besedi Din. 3.—, vsakih nedeljnih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, sopisovanja, ne preminjajo do 20 besedi 5 Din., vsakih nedeljnih 5 besedi 2 Din. — Plače se naprejo (Lehke tudi — znamenja). Na vprašanje se odgovarja le, ako je vprašanje priložena znamka za odgovor.

Službe

Iščem službo

kot paznik ali v pisarni pri kakem podjetju. Naslov poročila uprava «Jutra». 3273

Zenska 3242

za vsa domača dela in pomoč v računstvu, izsolana, razumna dobi dobro mesto. Hrana in stanovanje prosto, dobra plača. Sv. Petra cesta 73.

Gospodična, 3261

absolventinja trgovskega tečaja, zmožna knjigovodstva, strojepisja, slovensko-nemške stenografije in korespondence.

išče kot začetnica mesta pri kakem večjem podjetju ali trgovini v Ljubljani. Cenjene ponudbe pod «Takojšnji nastop» na upravo «Jutra».

Poštna pomočnica

se takoj sprejme pri poštnem uradu v Jarenini v Slovenskih gorah. Hrana in stanovanje v hiši. Plača po dogovoru.

Prodaja

Remington, model 10, s slovensko abecedo, popolnoma nov, še nerabljen, se prodaja. Istotam se prodaja rjava.

Pisalni stroj, 3203

Remington, model 10, s slovensko abecedo, popolnoma nov, še nerabljen, se prodaja. Istotam se prodaja rjava.

konjska oprema (za par konj) z masivnim nikelijastim okovjem ter voz zapravljenec (brek) vse malo rabljeno v ugodni ceni. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Ugoden nakup».

Razno

Kompanjon

z 250.000 Din se išče za p. d. jetje, ki nosi netno 250 Din. Naslov: J. Sušnik, oglasni zavod, Maribor. 3272

Naslovi 3271

dijaških stanovanj se dobijo še pri g. Likarju, Poljanski cesti 11, vila Bergmann.

želi vzeti v najem hotel ali kavarno.

Prevzame pa tudi boljšo restavracijo, oziroma gostilno, vsaj za tri leta. Nadalje prevzame lahko k omenjenemu obrtu spadajoče zaloge živil ter položi eventualno kavicijo za obrtni inventar. Pri večletni pogodbi je pripravljen prenoviti obrtne prostore.

Pismene ponudbe pod št. 1888 na upravo «Jutra».

Zahtevajte

v kavarnah, javnih lokalih, gostinah in brivnicah

„JUTRO“

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

I^a čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov:

16

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

„Jutrovi“ romani:

Frank Heller: «Prigode gospoda Collina»

Frank Heller: «Blagajna velikega vojvode»

Claude Farrère: «Gusarji»

se dobe v «Jutrovi» upravi, Ljubljana.

Prešernova ulica 54

G. Burkhardt: «Hči papeža»

izide te dni v ponatisu!

Gabriela Zapolska: «Ljubezen na počitnicah»

sedaj izhaja in se povsod čita!

Steyr Auto

mali 4 cilindrski 23 HP
veliki 6 cilindrski 40 HP

MICHELIN „CABLE“

auto pneumatika v vseh velikostih došla in je v zalogi pri zastopstvu

JUGO-AUTO d. z o. z.
LJUBLJANA, Poljanska cesta 3.